

БЕКИТЕМ

Э. Ибраев атындагы
жалпы орто билим берүүчү №4
мектебинин директору
Керимбаева А.А.

№3

Нарын шаарындагы Э.Ибраев атындагы жалпы орто билим берүүчү №4 мектеби 2022-2023-окуу жылындагы Техникалык коопсуздук эрежелерин сактоо боюнча инструктаждан өтүү журналы.

Биология мугалимдери жана лаборанттары үчүн

(техникалык коопсуздуктарды окууну уюштуруу жана нускамалар боюнча «Эмгекти коргоо жана уюмдун жумушчуларын окутуу ошондой эле эмгекти коргоо талаптары боюнча билимдерин текшерүү тартиби жөнүндө жобонун» Негизине таянат Анын жалпы жобосу КР Өкмөтүнүн 2004-ж .5.04 №225 Токтому менен бекитилген.

Колдонулган материалдар жана нускамалар:

Билим жана илим кызматкерлер кесиптик кошуунунун Нарын райондук комитети. Мектептин техникалык коопсуздук эрежелери боюнча нускама. Нарын шаары 2016-ж

№3

Нарын шаарындагы Э.Ибраев атындагы жалпы орто билим берүүчү №4 мектеби 2021-2022-окуу жылындагы Техникалык коопсуздук эрежелерин сактоо боюнча инструктаждан өтүү журналы.

Биология мугалимдери жана лаборанттары үчүн

(техникалык коопсуздуктарды окууну уюнттуруу жана нускамалар боюнча «Эмгекти коргоо жана уюмдун жумушчуларына окутуу ошондой эле эмгекти коргоо талаптары боюнча билимдерин текшерүү тартиби жөнүндө жобону») Негизинен таянат. Анын жалпы жобосу КР Өкмөтүнүн 2004-ж. 5.04 №225 Токтому менен бекитилген.

Колдонулган материалдар жана нускамалар:

Билим жана илим кызматкерлер кесиптик кошуунунун Нарын райондук комитети.
Мектептин техникалык коопсуздук эрежелери боюнча нускама. Нарын шаары 2016-ж.

Инструктаж өткөн жооптуу адам: М. Токтосбеков

«Бекитилди» _____
1. 10.11.2021-ж
Мектеп директору:
А.А.Керимбаева

**Нарын шаары Э.Ибраев атындагы жалпы орто билим берүүчү
№4 мектеби. 2021-2022-окуу жылы
Техникалык- коопсуздук эрежелерин сактоо боюнча Биология
мугалимдери жана лаборанттары үчүн көрсөтмөлөр.**

1. Эмгекти көргөө боюнча биология мугалими үчүн жалпы шарттар жөнүндө көрсөтмөлөр:

Биология мугалиминин иш орду биология кабинети. Биология кабинети 2-кабатта болот. Кабинеттин тереңдери түштүктү карайт. Биология кабинетинин аягы талап боюнча _____ м² жана _____ кв м болот. Лабораторияда суу болушу керек. Биология кабинетинде окуучулар _____ шт стол, _____ стул менен жайланышат. Кабинеттеги гүлдөр жыныдуу, уулуу, аллергия чакыруучу гүлдөр болбошу керек. Кабинетте аптечка болушу зарыл. Анды бычкы, вата, йод, перекись водород, 2% аш сода, палеринини болот. Биологиялык кабинетте эвакуациянын планы, техникалык коопсуздук эрежелери харунен жерде турушу керек.

2. Биология мугалими жумушка киришүү үчүн:

- А) мугалим алгачкы инструктаждан окуучуларды эмгекти көргөө, практикалык иштерди аткарууна тийиштуу журналдарга каттоого алуу, эмгекти көргөө боюнча суроолорду өткөрөт.
Б) итайын жогорку билимдүү.
В) 6 айда 1 жолу медициналык жардамдан өткөн медициналык китепчеси болууга тийиш.
Г) Ар бир Зайла эмгекти көргөө боюнча инструктаждан өтүү.

Биология мугалими жооптуу:

- Коркунулсуз окуу-тарбия процессин жүргүзүүгө;
- Окуу-тарбия процессинде окуучунун өздүгүн жана ден соолугун сактоого;

Биология мугалими милдеттүү:

- Эмгекти көргөө, техникалык коопсуздук жана өрт коопсуздугу боюнча биология кабинетиндеги инструкцияларды билүүгө;
- Мектеп директоруна ар кылдай какусуктар болсо билдирти турууга;
- Жаракат алгандарга медициналык тейлени баринчи жардам көрсөтүүгө;
- Керектүү учурда итайын медициналык жардам көрсөтүүгө;
- Окуучуларды өрт жана башка авариялык учурларда эвакуацияны уюштурууга;

БИОЛОГИЯ мугалими өздүк саптардык тийишаны сактоого жана алар окуучулардан таалим кылууга милдеттүү

БИОЛОГИЯ мугалими зыяндуу, коркунучтуу заттарды билүүгө милдеттүү (өзгөчө практикалык-лабораториялык иштерде)

- А) Кислоталар, щелочтор жана реактивдер;
Б) Бат күйүл кетүүчү заттар;

**Нарын шаары Э.Ибраев атындагы жалпы орто билим берүүчү
№4 мектеби. 2021-2022-окуу жылы
Техникалык- коопсуздук эрежелерин сактоо боюнча Биология
мугалимдери жана лаборанттары үчүн көрсөтмөлөр.**

1. Эмгекти коргоо боюнча биология мугалими үчүн жалпы шарттар жөнүндө көрсөтмөлөр:

Биология мугалиминин иш орду биология кабинети. Биология кабинети 2-кабатта болот. Кабинеттин терезелери түштүктү карайт. Биология кабинетинин аянты талап боюнча _____ кв м жана _____ кв м болот. Лабораторияда суу болуш керек. Биология кабинетинде окуучулар _____ шт стол, _____ стул менен жайланышат. Кабинеттеги гүлдөр зыяндуу, уулуу, аллергия чакыруучу гүлдөр болбошу керек. Кабинетте аптечка болушу зарыл. Анда бинт, вата, йод, перекись водород, 2% аш сода, валерианка болот. Биологиялык кабинетте эвакуациянын планы, техникалык коопсуздук эрежелери көрүнөө жерде турушу керек.

2. Биология мугалими жумушка киришүү үчүн:

А) мугалим алгачкы инструктаждан окуучуларды эмгекти коргоо, практикалык иштерди аткарууда тийиштуу журналдарга каттоого алуу, эмгекти коргоо боюнча суроолорду өткөрөт.

Б) атайын жогорку билимдүү.

В) 6 айда 1жолу медициналык кароодон өткөн медициналык китепчеси болууга тийиш.

Г) **Ар бир Зайда** эмгекти коргоо боюнча **инструктаждан өтүү.**

Биология мугалими жооптуу:

- Коркунучсуз окуу-тарбия процессин жүргүзүүгө;
- Окуу-тарбия процессинде окуучунун өмүрүн жана ден соолугун сактоого;

Биология мугалими милдеттүү:

- Эмгекти коргоо, техникалык коопсуздук жана өрт коопсуздугу боюнча биология кабинетиндеги инструкцияларды билүүгө;
- Мектеп директоруна ар кандай кокустуктар болсо билдирип турууга;
- Жаракат алгандарга медицинага чейинки биринчи жардам көрсөтүүгө;
- Керектүү учурда атайын медициналык жардам көрсөтүүгө;
- Окуучуларды өрт жана башка авариялык мезгилдерде эвакуацияны уюштурууга;

БИОЛОГИЯ мугалими өздүк санитардык гигиенаны сактоого жана аны окуучулардан талап кылууга милдеттүү

БИОЛОГИЯ мугалими зыяндуу, коркунучтуу заттарды билүүгө милдеттүү (өзгөчө практикалык-лабораториялык иштерде)

А) Кислоталар, щелочтор жана реактивдер;

Б) Бат күйүп кетүүчү заттар;

В) Лабораториялык куралдар менен кесүү, ийне саюу;

Г) Уулуу өсүмдүктөр, козу карындардан уулануудан сактануу;

Д) Өздүк гигиенаны туура сактабаганда жана жаныбарлар менен иштөөдө инфекциялык ооруунун жугуусунан этият болуу;

2. Биология мугалиминин жумуш башталганга чейинки коопсуздук талаптары:

2.1 Сабак баштаардын алдында БИОЛОГИЯ мугалими төмөнкүлөрдү текшерет:

А) Окуучулардын орундуктарынын сакталышын;

Б) Шкафтагы жабдыктардын жыйнактуулугун;

В) Лабораториялык жабдыктардын болушун;

Г) Электросеть, розетка, выключателдердин иштөөсүн;

Д) Аптечкаларды, өрт өчүргүчтүрдү ж.б

Е) Айнектеги химиялык реактивдердин этикеткаларынын туура келишин;

2.2 Лабораториялык иштерди жүргүзүү учурунда алдын ала окуучуларга коопсуздук инструктаж өтүү керек;

2.3 Жабдуулар туура эмес болсо директорго билдирүү керек.

3. Жумуш мезгилинде биология мугалимине коюлуучу коопсуздук талаптар:

3.1 Эксперимент, практикалык иштерди жүргүзүүдө окуучулар менен эмгекти коргоо жана коопсуздук эрежелери боюнча инструктаж өткөрөт;

3.2 Окуучуларды лабораториялык, практикалык иштөө учурунда кароосуз калтырбоо, окуучулардын иштөө ордун көзөмөлдөп турууга;

3.3 Окуучулардын эксперименттерди жүргүзүүгө тиешеси жок заттарды алып келүүлөрүн көзөмөлдөйт;

3.4 Кабинетте эксперименттик иштер жүрүп жаткан мезгилде чоочун адамдын кирүүсүн көзөмөлдөйт;

3.5 Кабинетке тамак-аш, суусундуктарды алып келүүгө тыюу салат;

3.6 Окуучулардын химиялык реактивдерди колу менен кармоого алардын даамын татууга болбой тургандыгын көзөмөлдөйт;

4. Жумуш аяктаган мезгилде биология мугалимине коюлуучу коопсуздук талаптар:

4.1 Практикалык, лабораториялык иштер бүткөндөн кийин кабинеттеги жабдууларды көзөмөлдөйт жана окуучуларда калган заттарды, реактивдерди чогултуп алат;

4.2 Эгерде эксперимент микроскоп, микропрепараттар менен жүргүзүлсө мугалим аны окуучулардан сырткары сактоочу жайга коюу керек;

4.3 Эгерде эксперимент гербарийлер менен жүргүзүлсө биология мугалими окуучулардын гербарийлерин чогултуп алып, аларды атайын коробкаларга сактоо керек;

4.4 Эгерде эксперимент көрсөтмөлүү нымдуу препарат менен жүргүзүлсө, окуучулардан сырткары герметикалык жайда сакталышын көзөмөлдөйт;

4.5 Эксперимент бүткөндөн кийин окуучулар иш орундарын ирээтке келтирүүсүн көзөмөлдөйт;

4.6 **БИОЛОГИЯ** мугалими окуучулардын колун самын менен жуушун көзөмөлдөйт;

5. Авариялык мезгилдерде БИОЛОГИЯ мугалимине коюлуучу коопсуздук талаптары:

5.1 БИОЛОГИЯ кабинетиндеги авариялык жагдайдын белгилери:

- Жөтөлдү пайда кылган жагымсыз жыттын пайда болушу;
- Нымдуу препараттын жагымсыз жыты;
- Спиртовканы туура эмес пайдаланууда, бат күйүүчү заттардын жана электросеттин бузулушунан өрт чыгуусу мүмкүн;

5.2 Жагымсыз жыт сезилсе:

Окуучуларды кабинеттен коркунучсуз жерге жайгаштыруу;

Жагымсыз жыт чыгыш үчүн терезелерди ачып желдетүү керек;

Жаман жыт тараткан объектини коркунучсуз кылуу;

Спиртовканы атайын капкактар менен жаап бекитүү;

5.3 Өрт өчүрүүдө кыймыл-аракеттер:

Спирт күйө баштаса спиртке кычкылтектин келишин токтотуу керек, ага асбест, кум, кийиз пайдаланылат.

Сууда эрибей турган заттардан өрт чыкса, сууну пайдаланбай кум, асбест, кийиз пайдалануу керек;

5.4 Электр проводдордон өрт чыкса:

Электросеттен токту ажыратуу;

Буюмдар күйсө кычкылтектин келишин токтоту үчүн кум,кийиз жана өрт өчүргүчтү пайдаланылат

5.5. Авариялык жагдай пайда болсо:

- Мектеп администрациясына билдирүү;
- 101 телефонуна чалып, өрт өчүрүү кызматына билдирүү;
- Окуучуларды эвакуациялоого кам көрүү;
- Электросетти өчүрүү;

6. Биринчи жардам көрсөтүүдө биология мугалимине коюлуучу талаптар:

6.1 Сөөк сынганда берүүлүчү биринчи жардам;

А) Кабыргалар сынганда, жабыркаган адамга өпкөсүндөгү демди мүмкүн болушунча чыгарып, андан кийин терең эмес үстүртөн дем алууга ыңгайлаштырып, көөдөндү бекем таңышат;

Б) Омуртка тутуму сынган адамды түз, катуу жерге көмкөрөсүнөн жаткырып, тез жардам чакырат. Кырсыктаган адамды отурган абалда таңууга болбойт, жүлүнгө доо кетиши мүмкүн;

В) Баш сөөгү сынган, жабыркаган адамды чалкасынан жаткырып, мээге кан куюлуп кетпес үчүн анын башын бир аз өйдөлөтүп, тез жардам чакыруу керек;

Г) Ачык сыныкта кандын акканын токтотуп, жараатты тазалап, таза бинт же материал менен таңып, шакшак коюп доо кеткен жерди кыймылдатпаш керек. Кыскачты (ЖГУТТУ) пайдаланууну билүүсү керек;

6.2 Электр тогу урунганда берилүүчү биринчи жардам:

А) Рубильниктин жардамы менен электр тогун өчүрүү, кургак чүпүрөктүн жардамы менен жабыркаган адамдан электр проводдорун алуу салуу; Жардам берүүчү өзүн да коркунучсуз кылып алуусу керек: колун кургак чүпүрөк менен ороп, кургак тактайдын же калың резинанын үстүнө туруу;

Б) Күйгөн жерди кургак чүпүрөк менен таңуу;

В) Жылуу суусундук берүү;

Г) Дем алуусу токтоп калса, жасалма дем алдыруу керек;

6.3 Муундун чоюлушуна жардам берүү:

А) Муздак компресс коюу;

Б) Жылбай тургандай кылып катуу таңуу зарыл;

6.4 Эстен танганда:

А) Жабырлануучуну тизесин бир аз бүктүрүп, чалкасынан жаткыруу;

Б) Таза аба менен дем алдыруу;

В) Нашатырь спиртин кебез аркылуу жыттатуу;

Г) Эсине келгенден кийин ысык тамак, суюктук, суусундук берүү;

6.5 Теринин күйүшү:

А) күйүп жаткан кишиге жууркан, одеяло жаап жалынды өчүрүү;

Б) Кийимди чечүү;

В) Күйгөн жерге муздак суу агызуу, спиртке чыланган салфеткаларды жабуу;

Г) Жабырлануучуга ысык чай берүү;

Д) Өз алдынча ар кандай нерселерди (баткак, крем, косметикалык каражаттарды, тиш пасталарды) шыбабаш керек.

6.6 Тамакка ууланганда:

- А) Ууккан адамга бир нече литр суу берүү;
- Б) Жабырлануучуну кустуруу;
- В) Ич алдыруучу порошок берүү;
- Г) Ысык чай берүү;

6.7 Мээ чайкалганда:

- А) Башын бир аз көтөрүп, чалкасынан жаткыруу;
- Б) Башына муз басуу;

6.8 Кан агууда биринчи жардам;

- А) Кан аккан жерди өйдө көтөрүү;
- Б) Катуу таңуу;
- В) Артериядан аккан канды токтотуу үчүн кан аккан жердин жогорку жагынан бармак менен катуу басуу;
- Г) Кан аккан жерди бекем бууп салыш керек;

6.9 Мурундан аккан канды токтотуу үчүн:

- А) Таза абага алып чыгуу;
- Б) Башты чалкалатуу;
- В) Мурундун тегерегине муздак басуу;
- Г) Перекись водородго чыланган кебезди мурун көңдөйүнө салуу;

6.10 Ички органдардан кан акса:

- А) Жабырлануучуну чалкасынан жаткырып, тизе тушка одеал же кийимдерден коюп бийиктетип жаткыруу;
- Б) Кан агышынан шектенген жерлерге муздак нерсе басуу керек;

№	Инструктаждан өткөн мугалимдин А.А.А.	Туулган жылы, айы	Инстр-н өткөн күнү, айы, жылы	Инстр-дан өткөн мугалимдин колу	Инструк-н өткөргөн адамдын А.А.А. кызматы

- В) Нашатырь спиртин кебез аркылуу жаттатуу;
- Г) Эсине келгенден кийин ысык тамак, суюктук, суусундук берүү;

6.5 Теринин күйүшү:

- А) күйүп жаткан кишиге жууркан, одеяло жаап жанынды өтүрү;
- Б) Кийимди чечүү;
- В) Күйгөн жерге муздак суу агызуу, спиртке чыланган савфеткаларды жабуу;
- Г) Жабырлануучуга ысык чай берүү;
- Д) Өз алдынча ар кандай нерселерди (баткак, крем, косметикалык каражаттарды, тиш пасталарды) шыбабиш керек.

6.6 Тамакса ууланганда:

- А) Ууккан адамга бир нече литр суу берүү;
- Б) Жабырлануучуну кустуруу;
- В) Ич алдыруучу порошок берүү;
- Г) Ысык чай берүү;

6.7 Мээ чайкалганда:

- А) Башын бир аз көтөрүп, чалкасынан жаткыруу;
- Б) Башына муз басуу;

6.8 Кан агууда биринчи жардам:

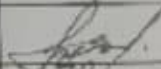
- А) Кан аккан жерди өйдө көтөрүү;
- Б) Катуу тануу;
- В) Артериядан аккан канды токтотуу үчүн кан аккан жердин жогорку жагынан бармак менен катуу басуу;
- Г) Кан аккан жерди бекем бууп салыш керек;

6.9 Мурундан аккан канды токтотуу үчүн:

- А) Таза абага алып чыгуу;
- Б) Башты чалкалатуу;
- В) Мурундун тегерегине муздак басуу;
- Г) Перекись водородго чыланган кебезди мурун көндөйүнө салуу;

6.10 Ички органдардан кан акса:

- А) Жабырлануучуну чалкасынан жаткырып, тизе тушка оңсал же кийимдерден көнөп бийиктетип жаткыруу;
- Б) Кан агышынан шектенген жерлерге муздак нерсе басуу керек;

№	Инструктордан өткөн мугалимдин А.А.А.	Туулган жылы, айы	Инстр-н өткөн күнү, айы, жылы	Инстр-ция өткөн мугалимдин колу	Инструк-н өткөргөн адамдын А.А.А. кызматы
1	Бейшенбаев Н. Д	20.01.79	1.09 2021	Б/Н	
2	Мунсариев К. Б	05.10.1996	1.09 2021	Ч/Б	